XXXII.Т. 109

ПИСМО

МИСЛИ ЗА НАПИСВАНЕ ИСТОРИЯТА НА ГР. КУКУШЪ И ПОСТРОЯВАНЕ ДОМЪ-ПАМЕТНИКЪ КУКУШЪ

СОФИЯ
ПЕЧАТНИЦА ХУДОЖНИКЪ
1933

НАР. БИБЛИОТЕКА - СОФИЯ
1933 г. № 3
XXXII. Г. 1097.

ПИСМО

МИСЛИ ЗА НАПИСВАНЕ ИСТОРИЯТА НА ГР. КУКУШЪ И ПОСТРОЯВАНЕ ДОМЪ-ПАМЕТНИКЪ КУКУШЪ

СОФИЯ
ПЕЧАТНИЦА ХУДОЖНИКЪ
1933

15605
1

Нар. Библиотека, София.

До всички кукушани и кукушки зетьове въ България.

Драги Господинъ.....

Нашиятъ градъ Кукушъ, тъй както ни бѣ предаденъ отъ дѣди и бащи, вече не сѫществува. Въ злобата си срещу всичко българско, гърцитѣ още въ първитѣ дни на Междусъюзнишката война го разрушиха изъ основи. Тѣ постѫпиха така, не защото нѣкаква военна нужда презъ време на упорититѣ боеве, южно отъ Кукушъ, налагаше това, а чисто и просто защото шестдесеть години по-рано нашитѣ дѣди бѣха въ първата линия на борбата срещу Фенерската патриаршия. Кукушъ биде разрушенъ, както нѣкога Троя, понеже представляваше най-здравия бастионъ отъ българщина предъ стенитѣ на самия Солунъ и срещу попълзновенията на гърцитѣ да проникнатъ въ вѫтрешностьта на българското отечество.

Важното участие на кукушани въ Църковния въпросъ и мощното имъ участие въ революционната борба на Македония срещу турското управление представляватъ извънредно ценни обстоятелства въ новата история на българския народъ. Дѣ-

ло на нашитѣ дѣди, бащи и братя, тия обстоятелства съставляватъ най-ценния нравственъ капиталъ, който тѣ сж ни оставили въ наследство, и който не може да бжде разрушенъ нито отъ огънь, нито отъ топове.

За да се запази тоя нравственъ капиталъ, нашиятъ съгражданинъ г. полковникъ о. з. Петъръ Дървинговъ бѣ честитъ да замисли единъ начинъ, който той сподѣли съ Настоятелството на Братството. Последното намѣри идеитѣ на г. полковника за отлични и, за да се направятъ тѣ достояние на кукушани, то насрочи едно общо събрание на членоветѣ на сжщото, което стана на 19 мартъ. Идея за говореното, решеното и завършеното въ това събрание ни дава следниятъ

Протоколъ

на събранието на членоветѣ отъ Кукушкото Благотворително Братство, станало на 19 мартъ 1933 год. въ единъ отъ салонитѣ на Стопанєкото училище „Мария Луиза“ въ София.

Съгласно оповестения дневенъ редъ, а именно: „Очертание отъ г. полковникъ о. з. П. Дървинговъ единъ планъ за културна работа, която цели да запази споменитѣ за гр. Кукушъ и неговото минало“, председателтъ на Братството г. Д. Шоповъ откри събранието въ $10^1/_2$ ч., като въ кратце изложи причинитѣ, които наложиха свикването му, и какво трѣбва да направимъ, за да запазимъ хубавото име на родния ни градъ. Той подчерта, че като човѣци и кукушани намъ се налага естественият дългъ да създадемъ и ние нѣщо, както създадоха нашитѣ дѣди и бащи за насъ и нашитѣ поколѣния. Като благодари за масовото посещение на събранието, което е резултатъ на проявенъ интересъ,

даде думата на съгражданина ни, г. полковникъ отъ Генер. щабъ о. з. П. Дървинговъ, да развие своитѣ идеи.

г. **Петъръ Дървинговъ** въ една речь, която трая почти цѣлъ часъ, между другото каза следното:

Драги Кукушани!

Ние не ще можемъ да постигнемъ цельта на нашето събрание днесъ, ако за моментъ не се освободимъ отъ ежедневнитѣ си грижи, отъ ежедневнитѣ си мисли; — ако не се унесемъ съ ума си въ нашия роденъ градъ, по нашитѣ родни мѣста, които сѫ за насъ цѣли съкровища отъ спомени. Кукушкиятъ край по своето отлично мѣстоположение и пространно плодородно поле, ограничено отъ една страна отъ Паякъ и Кожухъ планини, отъ друга — отъ Круша-планина, а отъ трета — отъ близкото море, и по своя климатъ е билъ още отъ най-далечнитѣ времена единъ отъ най-благодатнитѣ кѫтове на полуострова. Старитѣ македонци, населявайки нашия край, включително Солунско, Сѣрско, Драмско, Енидже-Вардарско, Берско, Битолско и Скопско, още въ най-отдалеченитѣ времена успѣха да достигнатъ до голѣма мощь и да развиятъ блѣскави епохи. Тѣ дадоха на общата история Филипъ Македонски, който завладѣ цѣлия Балкански полуостровъ, и Александъръ Велики, който прострѣ славата на Македония до Индия и по свѣта.

Подъ господството на Римъ това сѫ нашиятъ и съседнитѣ краища, които нѣколко пѫти чрезъ възстания упорито се бориха, за да постигнатъ известна политическа независимость въ границитѣ на империята, и които видѣха увѣнчани усилията си съ задоволителенъ успѣхъ.

Следъ нашествието на славянитѣ въ Балканския полуостровъ това сѫ въ случая заселилитѣ се тукъ въ

сѫщитѣ краища на Македония наши прадѣди, които се опитаха не единъ пѫть да превзематъ Солунъ, като условие за да развиятъ по-голѣма държавность и по-независимо национално сѫществувание. Преди образуването на България тѣ, отдѣлно или съ близкитѣ българославянски племена, начело съ Куберъ, Хацонъ, Пребѫндъ и други князе, останали неизвестни за историята, развиха въ продължение на 150 години седемь войни за завладѣване тоя въжделенъ градъ и устояха на петь експедиции отъ страна на Византия, предприети срещу тѣхъ съ войски отъ Цариградъ.

Тия войни, въ които се очертава високиятъ духъ на нашитѣ прадѣди къмъ независимъ животъ, не минаха безъ да не окажатъ едно дълбото влияние върху тѣхното културно развитие и върху тѣхното национално и економическо преуспѣване. Това сѫ кукушкиятъ и съседнитѣ краища до Солунъ, които въ времето на царь Борисъ дадоха языка на славянскитѣ равноапостоли св. св. Кирилъ и Методи и дето най-рано отъ цѣлото българско отечество почна единичното и масово покръстване на българитѣ.

Появата на Филипъ Македонски, Александъръ Велики, св. св. Кирилъ и Методи и действията на българославянскитѣ князе Куберъ, Хацонъ, Пребѫндъ и други въ тая часть отъ Македония, въ която кукушкиятъ край представлява срѣдата, не е било случайно, а плодъ и въ зависимость отъ особенно благоприятнитѣ географически и економически условия на страната, която, повтарямъ, представлява едно пространно плодородно поле, завършваще съ най-ценното пристанище и завѣтно море, каквито сѫ Солунъ и защитения неговъ дълбокъ заливъ.

При царь Симеонъ границата на България бѣше на срѣдопѫтя между Кукушъ и Солунъ до с. Нарѣшъ на р. Галикъ, което се установи отъ намѣрения въ 1898 г. при това село граниченъ българо-византийски

камъкъ съ гръцки надписъ. Фактъ е, че българитѣ южно отъ тая граница на два пѫти въ Симеоново време се опитаха да водятъ въоржжена борба-възстание срещу господството на Солунъ надъ тѣхъ.

Нашиятъ край е билъ арена на гръцко-български войни и борби и при царь Самуилъ, и после при възстанието на Петъръ Дѣлянъ, и следъ това при Калоянъ, чийто струмишки войвода Шишманъ даже бѣше успѣлъ да заеме Солунъ въ 1206 г. безъ, обаче, да може да завладѣе акропола му, дето е Еди-куле. Тукъ предъ стенитѣ на Солунъ падна убитъ въ 1207 г. при обсадата на тая важна крепость царь Калоянъ, за да ни напомва на вѣчни времена важностьта на края за българския народъ и какво трѣбва да правимъ, ако искаме да останеме вѣрни на духа на историята на България.

При завладѣване на Балканския полуостровъ отъ турцитѣ, кукушкиятъ край се е борилъ въ лицето на княгиня Маруля въ крепостьта при с. Женско, поради което турцитѣ оттогава нарекли тая крепость Аврадхисаръ (Авретхисаръ), което значи Женска-крепость и която, по всѣка вѣроятность, е отъ времето на Юстиниянъ (527—565 г.). Споредъ народнитѣ повѣрия въ кукушко се е мѣркалъ легендарниятъ образъ на Крали Марко и се е подвизавалъ войводата Боленъ Дойчинъ, повѣрия и легенди, които сѫ хранили духа на българитѣ по нашия край презъ време на турското господство до наши дни.

Подъ робството на турцитѣ нашиятъ край прекара вѣковетѣ въ миръ. Самитѣ завоеватели не бѣха така многобройни за да могатъ да задушатъ българитѣ, пъкъ и самиятъ край бѣше на страна и далече отъ онния области, дето ставаше нужда турцитѣ да водятъ войни. Християнитѣ имаха своитѣ църковни права и живѣеха отдѣленъ свой животъ, който по всичко се различаваше отъ тоя на господаритѣ мюслюмани. Задачата на раята бѣше да плаща данъци, да обработва земята, да развъжда добитъкъ и да поддържа занятията. Турцитѣ,

заети първитѣ 2 — 3 вѣка съ своитѣ завоевания, бѣха доволни отъ това положение на нѣщата, а и християнитѣ, изгубили надеждата за свое независимо държавно сѫществувание и не въ състояние да се борятъ за своята свобода, нѣмаха други причини да бѫдатъ недоволни отъ своето положение.

Кога е основанъ нашиятъ градъ, нѣмаме никакви данни да можемъ точно да установимъ това. Обаче, неговото мѣстоположение между Круша-планина и Вардаръ, посоката на неговата главна чаршия, размѣритѣ и мѣстоположението на неговитѣ пазарища (Иемишъ-пазаръ, Пиринчъ-пазаръ, Унъ-пазаръ, Тереке-пазаръ, Сѫръ-пазаръ, Хайванъ-пазаръ, Балъкъ-пазаръ), старостьта на нѣкои отъ неговитѣ кладенци, показватъ, че градътъ като селище и като търговско срѣдище, макаръ и не голѣмо, ще да се е развилъ доста далече въ миналото. До съб ране на автентични данни, можемъ да допущаме, че градътъ като малко търговско срѣдище е почналъ своето сѫществувание къмъ XVI столѣтие, когато турската империя прекарваше единъ дълъгъ периодъ на цвѣтуще благоденствие, и населението ѝ бѣше се значително увеличило. Обстоятелството, че турцитѣ бѣха нарекли каазата Авретхисаръ, която отначало бѣ само мюдюрлюкъ, каточели потвърдява това наше гледище за основаването на града, тъй като въ XV столѣтие името на крепостьта, безъ съмнение, е било много по-извѣстно, отколкото въ по-късния периодъ следъ разрушението на сѫщата крепость. Не ще бѫде чудно, като селище градътъ да е билъ основанъ и наскоро следъ разрушението на крепостьта Авретхисаръ, а може би и по-рано, защото името „Калугеровъ-кланицъ“ лесно може да ни наведе на мисъльта, че на това мѣсто е имало монастиръ, калугери, здания и пр., което пъкъ би било по-допустимо преди появяването на турцитѣ на полуострова, отколкото следъ завладѣването на Македония отъ сѫщитѣ.

Така или иначе, ясно е, че въ последнитѣ столѣтия Кукушъ представлява административно и търговско срѣдище, което позволи на нашитѣ дѣди отъ града да се развиятъ въ духовно и въ всѣко друго отношение. Като земледѣлци и скотовъдци, а въ града и като занаятчии и търговци, българитѣ отъ града и каазата, въ зависимость отъ общото положение въ турската империя, успѣха да достигнатъ не единъ пѫть до чувствително добро благоденствие. Цвѣтущето състояние нѣкога на платнарството, следъ това на обущарството, мелничарството, производството на шарлаганъ и други занаятия въ града е доказателство за това благоденствие и културенъ напредъкъ. Пазаритъ въ града и пазаритѣ въ околнитѣ по-малки търговски срѣдища, които се посещаваха отъ кукушани, постепено помогнаха на гражданитѣ да развиятъ ценни привички и опитность за размѣна на стоки и търговия. Нашитѣ бащи и дѣди сѫ посещавали редовно не само околнитѣ малки пазари, но и сѫ поддържали непрекѫсната връзка съ Солунъ и сѫ разнасяли своитѣ стоки по близки и далечни панаири, каквито сѫ били тия въ Серъ, Узунджово, Битоля, Елбасанъ, Прилепъ, Скопие и на вѫтре въ сегашна България. Тѣзи търговски занаятия, както и посещението на св. Гора и Божи Гробъ, сѫ спомогнали още въ ранните години на града кукушанитѣ да добиятъ и по-високо чувство къмъ инициатива, и по-голѣмо самочувство на човѣци, и голѣма търговска опитность. Освенъ това, обикаляйки тѣзи центрове, тѣ сѫ имали възможность да се срещатъ съ българи отъ всичкитѣ краища на нашето отечество и съ хора отъ различни народности и, връщайки се въ родното си мѣсто, да донасятъ, освенъ пари, идеи и култура, още и повишено национално самочувство.

Именно, като резултатъ отъ тѣзи връзки съ външния свѣтъ и повишеното културно и национално съзнание, Кукушъ можа да даде редъ бележити личности

презъ 19-и вѣкъ, когато се водѣха борбитѣ около Църковния въпросъ, както и по-късно при започване на революционната борба въ Македония

Ето защо не трѣбва да се очудваме, че това сж нашитѣ бащи и дѣди кукушани, които първи дигатъ мощенъ гласъ предъ патриаршията за българинъ владика и които фанатично водятъ борба за църковни права. Тукъ на предна линия изпъква личността на Нако Станишевъ, който води упорито борбата съ гърцитѣ, борба, която принуди нашитѣ граждани да прибѣгнатъ до унията, при условия да се чете на български и да се запазятъ православнитѣ обряди, като само се признае духовното върховенство на папата. Нашитѣ кукушани постжпиха така, както 650 години по-рано бѣ постжпилъ царь Калоянъ, когато потърси признанието си за царь отъ папа Инокентий III. Считамъ за нуждно да спомена, че при тая голѣма борба, която кукушани водятъ срещу гръцката патриаршия, се отличи и втори единъ кукушанинъ, а именно Костадинъ Папа Гутовъ, единъ народенъ труженикъ, който взе участие въ Църковния съборъ въ Цариградъ и при избора на първия български екзархъ. Това сж личности, които иматъ голѣмъ дѣлъ въ общото българско възраждане и които се излжчватъ отъ гр. Кукушъ благодарение на общата издигнатость на кукушанитѣ, които, ясно е, че освенъ съ своята ежедневна работа сж имали високото съзнание да се занимаватъ и съ народнитѣ работи.

Освенъ въ Църковния въпросъ, нашитѣ кукушани сж дали дейци и въ революционното движение преди освобождението на България. Въ четата на Хаджи Димитъръ и Стефанъ Караджата още въ 1868 г. нашиятъ край е далъ двама четници въ лицето на Христо Македонски и Манолъ Наковъ отъ Тодорацитѣ, а въ българското опълчение презъ време на Руско-Турската война — Иванъ Атанасовъ и Манолъ Николчевъ отъ самия гр. Кукушъ.

За културния уровенъ на кукушанитѣ презъ време на възраждането може да се сѫди и отъ присѫтствието въ Кукушъ на виднитѣ македонски учители Дим. Миладиновъ отъ Струга, Кузманъ Шапкаревъ отъ Охридъ, Райко Жинзифовъ отъ Велесъ и др. А и самиятъ градъ е далъ въ сѫщата епоха, освенъ по-рано поменатитѣ, още цѣла редица видни граждани, учители и родолюбци, каквито сѫ стария учитель Георги Такеджиевъ, Андонъ хаджи Стойковъ, Михалъ хаджи Диновъ, Гулятъ, Митре Киречлиевъ, Костадинъ хаджи Поневъ, Хр. Бучковъ, Поне Икилюлеевъ и много още други, чиито имена длъжни сме да запазимъ, за да се спомватъ отъ подрастващитѣ поколѣния. Не по-малко важно въ това отношение е и обстоятелството, че десетки години преди освобождението на България въ Кукушъ е имало пансионъ, читалище и други такива начинания.

Кукушани не паднаха по-доле отъ своитѣ прадѣди и дѣди и при революционната борба, която почна въ последнитѣ десеть години на 19-ия вѣкъ и първитѣ десеть години на 20-ия вѣкъ въ Македония. Кукушъ даде най-великия македонски апостолъ, Гоце Дѣлчевъ, и стотини революционери, които паднаха въ неравната борба съ турцитѣ. Фактътъ, че именно Кукушъ даде най-великия апостолъ въ освободителната борба на Македония не е една случайность. Гоце Дѣлчевъ, Иванъ хаджи Николовъ, Туше Делииваповъ и много наши други борци, които работиха и положиха живота си въ борбата срещу турцитѣ, не се явиха отъ невидѣлицъ, нито пъкъ притежаваха само духовнитѣ качества, които бѣха получили по рождение. Като човѣци тѣ, наистна, бѣха синове на своитѣ родители, но като дейци тѣ бѣха рожба на будния духъ на кукушани, — рожба на епохата изъ която излѣзоха и Нако Станишевъ, и Христо Македонски, и Манолъ Николчевъ, и Хр. Бучковъ, и Поне Икилюлеевъ, и Петрушъ Петковъ и пр. и пр.

Кукушанитѣ се проявиха съ голѣмъ инстинктъ за приспособяване къмъ условията, не само въ по-далечното минало, когато отъ своя малъкъ градъ създадоха едно сериозно вѫтрешно търговско срѣдище, но и следъ унищожаването на града въ 1913 г., когато тѣ, като бѣжанци въ България, главно въ София, бърже се издигнаха и вече сега представляватъ великолепни търговски и индустриални сили, които възбуждатъ завистьта на всички. Единъ градъ, който е родилъ Петрушъ Петковъ, който още преди 50 години бѣ построилъ парна мелница, каквато тогава едва имаше само въ Солунъ, тоя градъ има нѣщо ценно въ себе си, и неговитѣ жители, наистина, иматъ сериозни духовни заложби, които имъ позволяватъ винаги да се явяватъ като маслото на повърхностьта.

Драги Кукушани!

Ние получихме отъ нашитѣ бащи и дѣди единъ голѣмъ нравственъ капиталъ, — капиталъ отъ име, опитность и чувство на дългъ къмъ родината.

- Трѣбва ли да захвърлимъ въ праха на забравата тоя благороденъ капиталъ, събиранъ съ усилията на редица поколѣния, почиващи въ черната земя край развалинитѣ на града ни?

Трѣбва ли да оставимъ, да се заличи отъ паметьта на живитѣ споменътъ за всички ония наши кукушани, които сѫ вложили своитѣ дарби и усилия въ общото усилие на града и на българския народъ въ тѣхния стремежъ за духовно, културно и економическо преуспѣване и народно освобождаване?

Нѣма ли да бѫде черна неблагодарность отъ наша страна къмъ нашитѣ бащи и дѣди, ако ние не увѣковечимъ имената имъ, като изразъ на нашата признателность къмъ тѣхъ за всичко онова, което тѣ сѫ вложили въ нашия духъ, въ нашия умъ и въ нашето сърдце?

Отговорътъ на тия въпроси може да бжде само единъ. Ако ние сме вѣрни синове на нашитѣ бащи, ние трѣбва да сторимъ всичко, но часъ по-скоро да напишемъ историята на нашия градъ. Една написана история на града ще ни покаже, колко ценни дейци е далъ нашиятъ край и въобще какво участие е взелъ той въ нашето възраждане, въ революционнитѣ македонски борби и общо въ културното и економическото развитие на българската родина. Написването на тая история на града става всѣки день по-трудно и по-трудно, понеже старитѣ хора, които помнятъ по-старитѣ събития, единъ по единъ си отиватъ и, ако пропуснемъ и сега случая да се заемемъ сериозно съ тоя въпросъ, утре ще бжде вече съвсемъ късно. Написването на една история не е лека работа, но нека се надѣваме, че за тая цель ще можемъ да съставимъ добъръ планъ за работа и правилно разпредѣление на материала между повече работници. Нека се надѣваме, че ще можемъ да опишемъ града и въ географическо, и въ економическо, и въ културно отношение; — че ще можемъ да опишемъ и училищата, и черквитѣ, и обичаитѣ, и пѣснитѣ, и носиитѣ и всичко. Вѣрвамъ, че ще можемъ да съставимъ по еснафи списъкъ на всички търговци, занаятчии, дюкянджии, главни майстори-дюлгери, златари, абаджии, кожухари, памукчии, платнари, опинчари, сапунджии, праматари, градинари, бакърджии, бакали, механджии, чифликчии, часовникари, производители на цигарета, колари, ковачи, шарлаганджии, тенекеджии, шекерджии и др. Въобще, вѣрвамъ, че ще можемъ да опишемъ града къмъ известна дата около освобождението на България по начинъ, щото да виждаме града и по неговия планъ, и по имената на всички негови жители, и по живота му въ пазарни дни, въ праздници, на свадба, на Коледа, на Сурва, на Водици и пр. и пр. Това описание ще запази спомена за унишожения нашъ градъ за ванаги, и внуцитѣ и правнуцитѣ ще могатъ при четене на опи-

санието да видятъ своитѣ прадѣди, такива каквито сж били въ тѣхнитѣ ежедневни грижи, въ моменти на радости и скърби и въ тѣхния възходъ презъ време на Църковния въпросъ и по-късно презъ време на революционната борба. Не допущамъ, че ще се намѣри кукушанинъ или кукушанка, които да не поискатъ часъ по-скоро да се постигне написването на тая История на гр. Кукушъ.

Втората идея, която искамъ да развия сега предъ васъ, е идеята за нашия дългъ къмъ сиракитѣ, вдовицитѣ и немощнитѣ наши съграждани.

Като кукушани, ние направихме ли нѣкое общо дѣло, тъй както нашитѣ бащи и дѣди на времето направиха въ нашия градъ? Построихме ли нѣкаква черква, или училище, или нѣкой мостъ, въ което да се вижда нашиятъ духъ, както ние виждаме духътъ на нашитѣ бащи и дѣди въ обществените постройки, които нѣкога имаше въ нашия градъ? Организирахме ли наймалката подкрепа въ помощь на сиракитѣ, вдовицитѣ и ония немощни кукушани, които не могатъ да прекаратъ достолепно що-годе своитѣ старини?

Наистина, по-рано следъ унищожението на нашия градъ положението на кукушанитѣ като бѣжанци не бѣше добро, и за пожертвувания не можеше да се мисли. Обаче, сега и следъ ликвидацията на имотитѣ, положението е съвсемъ друго. Почти всички кукушани стѫпка по стѫпка си създадоха напълно задоволителенъ поминъкъ. Мнозина съ богатството си днесъ надминаха своитѣ бащи и дѣди и биха могли, ако поискатъ, да направятъ повече отколкото тѣхъ.

Едно време Митре Кушувалиевъ построи цѣло училище съ свои срѣдства, нима сега не ще се намѣрятъ кукушани да сторятъ нѣщо повече отъ него? Нима, ако всички ние речемъ да бѫдемъ по-малко егоисти, ако речемъ да издигнемъ духа и сърдцата си, не ще можемъ да построимъ единъ Кукушки домъ,

отъ доходитѣ на който да може нашето братство да помага на сиракитѣ, вдовицитѣ и немощнитѣ кукушани за голѣмитѣ праздници презъ годината?

Да! Азъ вѣрвамъ, че ще можемъ много нѣщо да сторимъ, ако ние, които използуваме името на нашитѣ бащи и дѣди, наистина, сме тѣхни рожби. Ние съ общи сили можемъ въ най-късо време не само да имаме една „История на Кукушъ“, но и единъ „Домъ-Паметникъ Кукушъ“, който да спомва на всички, че ние въ нашата диаспора (разсѣйване изъ България) не сме забравили и никога не ще забравимъ нашия Сионъ — Кукушъ.

Въ тоя домъ ще донесемъ кукушка пръсть, ще наредимъ и мобилираме нѣколко стаи точно както въ Кукушъ, ще поставимъ портретитѣ на всички заслужили кукушани и ще издигнемъ, така да се каже, тукъ въ София единъ паметникъ на нашия славенъ и обичанъ градъ, та не само ние, не само поколѣнията, които нѣматъ идея за града ни, но и всички други да могатъ по-често да си спомватъ за града, който е игралъ толкова голѣма роля въ възраждането и въ македонската революционна борба.

За постигане на тая цель бѣхъ написалъ единъ уставъ, който дадохъ на Настоятелството на нашето Братство, да го прегледа и попълни, ако има нужда.

Ето какво гласи той сега въ завършенъ видъ:

УСТАВЪ

на

ФОНДА „ДОМЪ-ПАМЕТНИКЪ КУКУШЪ“ ПРИ КУКУШКОТО БЛАГОТВОРИТЕЛНО БРАТСТВО ВЪ СОФИЯ.

Чл. 1. — Основава се при Кукушкото Благотворително Братство фондъ подъ името „ДОМЪ-ПАМЕТНИКЪ КУКУШЪ“.

Чл. 2. — Задачитѣ на фонда сж:

а. — Да се напише и издаде една популярна „История на града Кукушъ и околията му“; и

б. — Да се построи „Домъ-Паметникъ Кукушъ“, въ който да се събере всичко онова, което запазва спомена за града, и отъ доходитѣ на който домъ да може редовно и нуждно да се подпомагатъ сиромашитѣ, вдовицитѣ и престарѣлитѣ кукушани, които иначе не биха могли достолепно да проживѣятъ своитѣ дълбоки старини.

Чл. 3. — Фондътъ събира срѣдствата си:

а. — Отъ пожертвуванията на всички селяни и граждани кукушани, които смѣтатъ, че ще изпълнятъ единъ голѣмъ човѣшки дългъ къмъ своитѣ бащи и дѣди и своитѣ съграждани, като се притекатъ съ своитѣ дарения.

б. — Отъ дарения и завещания на други лица и институти; и

в. — Отъ забави, утра, вечеринки и подобни.

Чл. 4. — Даренията се правятъ въ пари или облигации отъ 6% Бълг. Държ. Заемъ 1923 г. и се внасятъ на хранение въ Македонската Народна Банка на името на Фонда.

Чл. 5. — Всички дарители се смѣтатъ учредители. Ония, които направятъ дарения не по-малко отъ 5,000 лева въ облигации отъ гореказания видъ заемъ, получаватъ освенъ съответната квитанция, още и благодарствена грамота. При това, тѣ иматъ право да избиратъ и да бѫдатъ избирани за Управата на фонда. Всички останали членове на Фонда — дарители иматъ право само на съвещателенъ гласъ.

Чл. 6. — За ржководене работата на Фонда учредителитѣ избиратъ Управа на фонда и Контролна комисия.

Чл. 7. — Управата на фонда се състои отъ петь души, отъ които трима избрани измежду учредителитѣ, а двама отъ Настоятелството на Братството. Управата на фонда избира изъ своя съставъ председатель, п.-председатель, секретарь-касиеръ и двама членове съветници.

Чл. 8. — Длъжноститѣ на Управата на фонда сѫ:

а. — Да подкани всички кукушани да направятъ своитѣ дарения и да прибере тия дарения, срещу съответна квитанция.

б. — Да организира събирането на материалитѣ и написването на „Историята на гр. Кукушъ“, като за цельта изработи съответния Правилникъ.

в. — Да управлява Фонда до когато се издаде „Историята на гр. Кукушъ“ и се събере сумата най-малко 1,000,000 лева облигации, следъ което, заедно съ су-

митѣ на фонда „Читалище Кукушъ“ общата сума се инвестира въ „Домъ-Паметникъ Кукушъ“, отъ прихо-дитѣ на който да могатъ да бѫдатъ подкрепвани си-рацитѣ, вдовицитѣ и престарѣлитѣ кукушани.

Чл. 9. — За даренитѣ суми при събрания се съставя общъ протоколъ, а за даренитѣ суми при покана писменно или устно отдѣлно лицата се съставя за всѣко лице отдѣ-ленъ протоколъ. За ония поканени, които не ще искатъ да правятъ дарения, както и за ония, които ще искатъ да на-правятъ такива, обаче, несъответно съ тѣхното материално състояние, ще се състави мотивиранъ протоколъ. Протоко-литѣ ще се напечататъ въ Историята на града.

Чл. 10. — Контролната комисия се състои отъ двама избрани измежду учредителитѣ и единъ отъ Контролната комисия на Братството, по назначение на последното. Длъж-ноститѣ на Контролната комисия сѫ да провѣрява презъ всѣко време, когато смѣта за нуждно, дѣлата, паричнитѣ и адми-нистративнитѣ книжа на Управата, състоянието на Фонда, постѫпленията, начина на съхранението на сумитѣ и начина за разходване на лихвитѣ отъ Фонда. За всѣка провѣрка Контролната комисия съставя протоколъ. При недопустими нередовности, тя свиква общо събрание на учредителитѣ, на което докладва това, което е установила.

Чл. 11. — Всички длъжностни лица въ Фонда се избиратъ за една година и работятъ безвъзмездно.

Чл. 12. — Въ началото на всѣка година Управата на фонда свиква съ писмена покана членоветѣ-учредители на общо годишно събрание, въ което се докладва направеното отъ Управата ча фонда и Контролната комисия и се избира новъ съставъ на сѫщитѣ за предстоящата година.

Събранието се счита за законно, ако е свикано съгла-сно чл. чл. 10 и 12 или по нареждане на Управата на фонда и ако присѫтсуватъ повече отъ половината отъ учредителитѣ на Фонда. Не се ли яватъ достатъчно членове-учредители, засе-данието се отлага за следъ единъ часъ, следъ което събра-нието се открива и решенията му се смѣтатъ законни, кол-кото и членове да присѫтствуватъ.

Чл. 13. — Всички разходи по организирането на Фонда и за неговата дейность се поематъ временно и вършатъ отъ Братството.

Чл. 14. — Фондътъ прекратява сѫществуването си съ постигане на задачитѣ, съдържащи се въ чл. 2 отъ настоя-щия уставъ, т. е. следъ като се напише и издаде „Историята на гр. Кукушъ“ и следъ като събраната сума въ фонда се инвестира въ единъ „Домъ-Паметникъ Кукушъ“ отъ прихо-

дитѣ на който да може братството да подпомага надеждно сиракитѣ, вдовицитѣ и немощнитѣ престарѣли кукушани.

Чл. 15. — Фондътъ има кржгълъ печатъ ФОНДЪ „ДОМЪ-ПАМЕТНИКЪ КУКУШЪ“ ПРИ КУКУШКОТО БЛАГОТВОРИТЕЛНО БРАТСТВО — СОФИЯ. По срѣдата има снимка, представляваща монастира „Св. Георги“ съ височината.

Чл. 16. — При прекратяване дейностьта на Фонда архивата му се предава на Настоятелството на Кукушкото Благотворително Братство „ГОЦЕ ДѢЛЧЕВЪ“ въ София.

Следъ прочитането на устава, който се прие по принципъ, г-нъ Петъръ Дървинговъ продължи своята речь съ следния апелъ къмъ присжтствуващитѣ кукушани:

О, драги съграждани!

Паритѣ не ще можемъ да отнесемъ съ насъ въ гробищата. На децата си дайте не пари, а голѣма воля за работа, силни пориви да се издигнатъ надъ околнитѣ; дайте имъ добро сърдце; дайте имъ вашия опитъ и вашата упоритость въ преследване на цельта. Тогава тѣ ще спечелятъ повече, отколкото сте спечелилн вие. Паритѣ скоро се разпилѣватъ, но силната воля, амбицията, щото човѣкъ да направи нѣщо повече, разумътъ и опитностьта никога не се изгубватъ.

Каня ви, да издигнете сърдцата си по начинъ да бждете достойни замѣстници на вашитѣ бащи и дѣди. Каня ви, да се притечете всички съ своето пожертвование, за да можемъ да съберемъ една сума поне отъ 1,000,000 лева и да издигнемъ единъ „Домъ-Паметникъ Кукушъ“ въ споменъ на нашия градъ и отъ признателность къмъ нашитѣ бащи и дѣди. Съ това ние ще покажемъ, че уважаваме себе си и почитаме паметьта на нашитѣ родители. Нека вѣрваме, че тогава свѣтьтъ още повече ще ни уважава, още повече ще се възхищава отъ насъ.

За да се тури основа на даренията, които всички трѣбва да направятъ, внасямъ въ паметь на моитѣ родители, Гоце и Кита Дървингови, отъ мое име и отъ това на братъ ми Атанасъ Дървинговъ сумата 30,000 лв. облигации. Дано моятъ примѣръ и голѣмата идея на фонда „Домъ-Паметникъ Кукушъ“ трогне сърцата на всички ви и бърже получимъ общата сума, която е нуждна за постигане цельта (Бурни ржкоплѣскания).

Думата биде дадена на инженеръ **Хр. Станишевъ**, който съ най-сърдечни мисли благодари за отличната и навременна идея и записа 2,000 лв., като обеща въ скоро време тая сума да увеличи до 20,000 лева облигации.

Следъ това думата взе г. **Петрушъ Сарафовъ**, който похвали отличната инициатива, подчерта обстойно факта за голѣмия кредитъ, съ който сж се ползували кукушанитѣ търговци въ Солунъ, като каза че кукушани сж получавали стока отъ солунскитѣ търговци не само на кредитъ, но и безъ полици. Той описа природнитѣ търговски заложби у нашитѣ кукушани въ миналото и днесъ, спомѣна за голѣмитѣ успѣхи постигнати въ България отъ нашитѣ съграждани и записа отъ своя страна 5,000 лв.

Костадинъ Гугушевъ отъ свое име и отъ това на **Димитъръ Петровъ Кукуларовъ** заяви тържествено, че ще напечати безплатно „Историята на Кукушъ“ въ 3,000 екземпляри на сума около 20,000 лв.

Презъ време на подписката взе думата г. **Тома Бучковъ**, който сжщо намѣри изложенитѣ отъ г. Петъръ Дървинговъ идеи отлични и спрѣ своята мисъль

върху написването „Историята на Кукушъ“. Той подчерта, че това дѣло е трудно, че е нуждно да се избере за цельта комисия и че за по-лесно реализиране идеята за фонда „Домъ-Паметникъ Кукушъ“ полезно е да се организира лотария.

г. **П. Дървинговъ** взе отново думата и подчерта, че не ще е добре да се организира лотария, защото ще се затъмни благородната пожертвователность, която живитѣ кукушани дължатъ къмъ своя градъ и къмъ своитѣ бащи и дѣди. Съ най-силни думи той апелира къмъ всички кукушани, да разтворятъ сърдцата си и да направятъ пожертвувания не по хиляда, петь и десеть хиляди а по-повече, всѣки споредъ състоянието и споредъ чувството си на дългъ и уважение къмъ себе си, къмъ всички граждани, живи и умрѣли, и къмъ миналото на нашия градъ. Кукушани, каза той, могатъ да дадатъ и сж длъжни да дадатъ всичко, за да се постигне поставената цель, която прави честь преди всичко на тѣхъ и на тѣхнитѣ бащи и дѣди.

Откритата подписка въ сжщия часъ даде слѣднитѣ резултати:

1.	Петъръ Дървинговъ	30,000 л. облигации
2.	Инж. Хр. Станишевъ	2,000 лева
3.	Никола Имовъ	5,000 л. облигации
4.	Петрушъ Сарафовъ	5,000 лева
5.	Мито Трайковъ	1,000 лева
6.	Трайко Митревъ	1,000 лева
7.	Гоце Чановъ	10,000 л. облигации
8.	Братя Чичеклиеви	10,000 л. облигации
9.	Христо Галибардовъ	500 лева
10.	Братя Дупкови	5,000 л. облигации
11.	Дельо Хр. Софрониевъ	10,000 л. облигации

12. Атанасъ Джингалозовъ	5,000 л. облигации
13. Григоръ Ивановъ	500 лева
14. Илия Тешовъ	10,000 л. облигации
15. Туше Сакжовъ	5,000 л. облигации
16. Никола Влаховъ	10,000 л. облигации
17. Христо Кандиларовъ	500 лева
18. Нако Тишиновъ	3,000 л. облигации
19. Атанасъ Николовъ	1,000 лева
20. Йорданъ Яръмовъ	5,000 л. облигации
21. Д-ръ К. Д. Станишевъ	2,000 лева
22. Коста Червенивановъ	5,000 л. облигации
23. Иванъ Петровъ	500 лева
24. Туше Курумовъ	500 лева
25. Иванъ Палазовъ М.	4,000 л. облигации
26. Атанасъ Гължбовъ	3,000 л. облигации
27. Киро Данилчинъ	2,000 л. облигации
28. Гоце Петковъ	1,000 л. облигации
29. Тома Бучковъ	1,000 лева
30. Велика Кюпова	10,000 л. облигации
31. Христо Кусевъ	10,000 л. облигации

Като се привърши записването, направи се провѣрка на записалитѣ се и се пристжпи къмъ изборъ на лицата за Управата на фонда „Домъ-Паметникъ Кукушъ“, който изборъ даде следния резултатъ:

Председатель — Петъръ Дървинговъ, полковникъ о. з.; подпредседатель — Христо Станишевъ, инженеръ; членове — Димитъръ Шоповъ, адвокатъ, и Ат. Гължбовъ, търговецъ; подгласници — Д-ръ К. Станишевъ, лѣкарь, Ив. Палазовъ. адвокатъ, и Дѣльо Хр. Софрониевъ, търговецъ; Контролна комисия — Д. П. Кукуларовъ, печатарь, К. Гугушевъ, печатарь, и Тома Бучковъ, книжарь.

Избранитѣ благодариха за направената имъ честь и обещаха да поематъ дѣлото отъ сърдце, като се обърнатъ къмъ всички кукушани за записване дарения, до като се събере необходимата сума, и като организиратъ единъ редакционенъ комитетъ, който незабавно да започне работата по съ-

бирането на материяли и написване „Историята на Кукушъ".

Следъ това председателтъ на Братството Д. Шоповъ благодари на всички и обяви събранието въ 1 ч. сл. пл. за закрито.

* * *

На 23 мартъ Управата на фонда се събра въ канцеларията на Братството за размѣна на мисли по постигнатия резултатъ и по предстоящата работа. Председателтъ П. Дървинговъ очерта единъ планъ за работа по съставяне „Историята на Кукушъ", и се реши да се поканятъ на едно събрание известни кукушани, които биха били въ състояние да работятъ за постигане тая важна цель. Датата на събранието остана да се опредѣли допълнително, тъй като г. П. Дървинговъ съобщи, че въ близкитѣ дни ще отсѫтствува, понеже ще замине за нѣколко време въ провинцията. Следъ това се прецени, кой отъ записалитѣ дарения би следвало да бѫде помоленъ да увеличи дарението си и какъ да продължи записването на дарения отъ останалитѣ кукушани.

Реши се:

1. — Да се напечати настоящето изложение и да се изпрати на всички кукушани безъ разлика на имотно състояние, за да бѫдатъ всички въ течение на работата и по тоя начинъ да представляватъ по своята цѣлость оная обща съвесть, която трѣбва да стои надъ всички насъ и да контролира нашитѣ действия и съответствието или несъответствието на нашитѣ дарения.

2. — Настоящето писмо да представлява тържествена покана до всички кукушани, за да направятъ тѣ своитѣ дарения.

3. — За кукушани, които не ще се отзоватъ на тая покана, да се състави протоколъ, като въ него се посочатъ тѣхнитѣ имена, имотното имъ състояние и при какви обстоятелства сж отказали да направятъ дарение. Протоколитѣ да се печататъ въ историята на гр. Кукушъ.

4. — Писмото да се предава срещу разписка на адресанта, и извинения, че то не е било получено, да не се вематъ подъ внимание при съставяне на протоколитѣ.

5. — Писмото да се разпрати до всички редакции на вестници и списания, за да се популяризира идеята и вънъ отъ срѣдата на кукушани, както и за да се спечели общественото внимание, когато ще се почне съобщение по вестницитѣ, кои кукушани сж дарили и кои сж отказали.

6. — Да се организира младежка група при Фонда „Домъ-Паметникъ Кукушъ“, съ задачи да помага въ всѣко отношение на Фонда и редакционния комитетъ по написване „Историята на гр. Кукушъ“ и по пропагандата при събиране на даренията.

* * *

Като Ви изпращаме настоящето изложение, ние се надѣваме, че Вие най-искренно ще се възпламените отъ идеитѣ, които се поставятъ за реализиране, и ще сторите всичко зависѣщо отъ Васъ да изпълните дълга си, както подобава на Вашето положение и състояние.

Въ провинцията кукушанитѣ ще изпълнятъ своя дългъ въ духа на това ни изложение, като се събератъ на събрание и, съобразно съ направеното въ София, сторятъ и тѣ всичко онова, което могатъ, като ни държатъ въ течение и на време ни изпратятъ своитѣ протоколи, за да знаемъ документално и автентично, кой какъ се отзовава

на голѣмата идея, която ни занимава, и какво да пишемъ въ Историята по отношение даренията на отдѣлнитѣ кукушани.

Умоляваме Ви, дарението си да направите, безъ да чакате повече, чрезъ **Македонската Народна Банка въ София** на името **„Фондъ Домъ-Паметникъ Кукушъ“**, като въ сѫщото време съобщите съ писмо до Председателя на Фонда, г. П. Дървинговъ, бул. Хр. Ботевъ № 45, клонъ VI, София.

Прашаме Ви нашето кукушко кланене и очакчаме да Ви видимъ въ числото на достойнитѣ синове на достойнитѣ бащи кукушани.

Подписали:

за Фонда „Домъ-Паметникъ Кукушъ“:

Председатель: *Петъръ Дървинговъ*, полковникъ о. з.
Подпредседатель: *Христо Станишевъ*, инженеръ.
Секр.-касиеръ: *Дим. Бучковъ*, банковъ чиновникъ.
Членове: *Дим. Шоповъ*, адвокатъ. *Атан. Гълѫбовъ*, търговецъ.
Подгласници: *Д-ръ К. Станишевъ*, лѣкарь. *Ив. Палазовъ*, адвокатъ. *Дѣльо Хр. Софрониевъ*, търг.
Контролна комисия: *Дим. П. Кукуларовъ*, печат. *Кост. Гугушевъ*, печатарь. *Тома Бучковъ*, книжарь.

за Настоятелството на Кукушкото Благотворително Братство:

Председатель: *Д. Шоповъ*
Подпредседатель: *Ив. Палазовъ*
Секретарь: *Благой Динковъ*
Касиеръ: *Ат. Даскаловъ*
Членове: *К. Гугушевъ*, *Наке Тишиновъ*, *Тома Диневъ*

На 4 априлъ въ Градското казино се състоя заседание на Управата на Фонда, въ което бѣха поканени и нѣкои отъ кукушанитѣ, които биха могли да сътрудничатъ при написването на „Историята на Кукушъ и околията му“. Въ това заседание г. Петъръ Дървинговъ направи докладъ и очерта следния

ПЛАНЪ
за написване
„ИСТОРИЯТА НА КУКУШЪ И ОКОЛИЯТА МУ“

„Историята на Кукушъ и околията му“, каза той, ще трѣбва да съдържа всичко онова, което може да даде на поколѣнията отъ сжщия градъ и селата отъ околията що-годе пълна идея за бащитѣ, дѣдитѣ и прадѣдитѣ имъ и за родното имъ мѣсто въ географско, историческо, економическо, народностно, културно, просвѣтно и религиозно отношения. Писменнитѣ документи, паметници и материяли, вързъ основа на които би могло да се състави подобна история, сж разхвърлени тукъ тамъ изъ разни съчинения и въобще не сж тъй изобилни, както е потрѣбно за една закржглена и пълна история. Относително най-далечното минало на града и околията даннитѣ и паметницитѣ сж съвсемъ оскждни. Относително новитѣ времена, особено отъ втората половина на XIX вѣкъ до наши дни, сведенията, които могатъ да се намѣрятъ въ разнитѣ вестници, списания, съчинения, турски салнамета и описания, както и да се събератъ отъ по-старитѣ живи кукушани, сж тъй изобилни, щото можемъ да се надѣваме, че написването „Историята на гр. Кукушъ и околията му“, поне за по-ново време, ще е дѣло не невъзможно. Както въ всѣко дѣло, така и въ случая; обаче, успѣхътъ ще зависи изключително отъ правилното разпредѣление на работата и сполучливото намиране на работници за съответнитѣ отдѣли или поддѣления. Програмата за написване нѣщо

цѣлостно за Кукушъ и околията му би могла да бѫде слѣдната:

Глава I. — **Географски погледъ върху Кукушъ и околията му.** Тукъ трѣба да се опишатъ мѣстата на Кукушъ и каазата въ свръзка съ околнитѣ градове и главно Солунъ. Топография и идрография на околията: планини, рѣкии езера. Почва. Работна земя и мери. Села и населени пунктове. Пѫтища. Пазари. Занятия. Земледѣлие и скотовъдство. Брой на жителитѣ: българи и турци.

Планъ на гр. Кукушъ съ обозначение коя кѫща на коя фамилия принадлежи и кой дюкянъ какво е представяваъ. Изгледи отъ Кукушъ. Наименование на по-важнитѣ мѣстности около града.

Глава II. — **Историческя погледъ върху Кукушъ и околията.** Тукъ ще се опишатъ старитѣ паметници, крепости, пѫтища, монети, стари рѫкописи, разкопки на гробници и ще се очертае, до колко ще се разполагатъ стари документи и свидетелства, миналото на кукушкиятъ край въ границитѣ на старата Македонска държава, после подъ Римъ, следъ това последователно въ границитѣ на Македонска Славиния, България, Византия, пакъ България, пакъ Византия, после въ границитѣ на Независима Македония на Вълкашинъ, следъ това въ васална на турцитѣ Македония на Крали Марко, после направо подъ турцитѣ до 1912 г., подъ българско управление до 20 VI 1913 год. и подъ гърцитѣ до днесъ.

Глава III. — **Кукушъ къмъ епохата на освобождението на България.** Положение на всичкитѣ еснафи. Видни търговци, занаятчии, обществени дейци, общинари, мухтари, махлебашии и пр.

Глава IV. — **Църковно дѣло.** Участие на кукушанитѣ въ църковния въпросъ. Унията. Църкви, монастири, оброчища (кратки описания). Списъкъ на свещеницитѣ съ кратки биографни черти. Лазариститѣ-калугерки на монахиня Мария Порталесъ.

Глава V. — **Учебно дѣло.** Развитие на учебното дѣло въ Кукушъ и околията отъ най-отдавнашно време до разрушение на града. Описание на училищнитѣ сгради. Православни и униатски учители съ кратки биографни сведения. Даини статистически. Училищенъ животъ и резултати отъ училищата.

Глава VI. — **Кукушки говоръ.** Особености на кукушкия говоръ. Речникъ на особенитѣ думи и собственитѣ имена. Пѣсни. Приказиици. Пословици. Скоропоговорки. Баения на малкитѣ деца.

Глава VII. — **Обичаи и вѣрвания.** Кръщене Армасване. Свадби. Бждникъ. Колаци, коледуване и суровакане. Русалии. Джумаларе. Дудулъ. Мъртвенъ. Разкопване умрѣлъ. Гробища. Особени празднувания като посрещане на пролѣтьта („Идатъ лѣстовичкитѣ, идатъ кукувичкитѣ"). Прощене (загохората. Първи май.

Глава VIII.—**Игритѣ на децата, младежитѣ и възрастнитѣ.** Камъкъ, керемидка, кайнаци, шикли, мангъръ, мада, пуле, ламби, въртележка, кьосове, дама, табла, книги, домино, прескачане, лъкъ, паида, бой съ пращови (праци), роби, сестрими, побратими, дружки, шамци, джиджета, сергии, игра на продаване и купуване.

Глава IX.—**Описание единъ кукушки пазаренъ день.** Стъкмяване на дюкянитѣ, нареждане на сергиитѣ, идването на селенитѣ и други търговци съ стока. Развитие и приключване на пазара.

Глава X.—**Описание празднуването хилядогодишнината на св. Кирилъ и Методий** въ 1885 г. и всѣка година на сѫщата дата. Училищната манифестация, молебена, гюреша, пѣснитѣ, игритѣ и пр.

Глава XI.—**Участието на Кукушъ въ революционното движение** преди освобождението на България и следъ това до 1912 г.

Глава XII. — **Кукушъ преди Балканската война.** Занятия и поминъкъ. Кукушка махала въ Солунъ. Емигранти кукушани въ България и другаде. Откупуване турскитѣ чифлици отъ българитѣ.

Глава XIII. — **Унищожението на Кукушъ презъ юний 1913 год. отъ гърцитѣ.**

Глава XIV. — **Кукушани отъ града и околията като бѣжанци въ България до общата война и следъ това.** Днешното имъ разпредѣление по разнитѣ градове въ България главно София, Пловдивъ, Варна, Кърджали, Петричъ, Джумая и пр. (Кукушката диаспора).

Глава XV. — **Значението на „Историята на Кукушъ" за следващитѣ поколѣния кукушани. — Да бжде една библия за тѣхъ, както е библията за евреитѣ, които сж пръсияти по свѣта,** но които, благодарение именно на тая свещена книга (която е и тѣхната история и география, и житейски опитъ на дѣдитѣ, и мждрость, и знание и всичко) тѣ не само сж се запазили до сега, но непрекжснато сж развивали своитѣ способности до степень да могатъ да устоятъ на всичкитѣ удари, отдѣто и да идватъ тѣ.

Глава XVI. — **Турцитѣ въ околията и града** Потурченитѣ българи (помаци) по дефилетата на Круша. Чирналскитѣ турци и идването имъ отъ Смирна. Юруцитѣ въ Байрамъ дере и идването имъ отъ Източна Тракия. Читацитѣ турци отъ полската часть на околията и кога сж дошли. Койнаритѣ турци въ Карадагъ (Круша планина) и Маядагъ.

Нека се надѣваме, че съ развитие на набелезанитѣ глави самата работа ще може да ни даде нови внушения за описване на още други факти и обстоятелства, което, безъ съмнение, ще увеличи още повече броя на нѣщата, представляващи важность да се знаятъ.

За изпълнение тоя приблизителенъ планъ нуждни сж цѣла редица сътрудници, които трѣбва да намѣримъ, главно, измежду нашитѣ кукушани бивши учители, общественици и писатели. За ржководене общата работа налага се да изберемъ редакционенъ комитетъ отъ трима души, което ще направимъ при едно второ събрание, което, нека се надѣваме, ще бжде по добре посетено.

До пълното организиране на работата, предлагамъ часъ по-скоро да се помолятъ всички кукушани, да дадатъ кжси сведения, всѣки за родословието на своята фамилия. Сведението трѣбва да съдържа името на бащата, това на дѣдото по мжжка линия, после онова на неговия баща и така нататъкъ, до което колѣно се знае, съ обозначение кой где и кога е билъ роденъ, и какво занятие еималъ. По тоя начинъ ще може да се установи, коя фамилия отъ кога си води началото, а за тия фамилии, които сж дошли отъ селата, ще се знае отъ кое село и отъ кога сж въ града. За фамилии, които съвсемъ сж се изгубили вече, нека роднинитѣ имъ да дадатъ сведения за тѣхъ.

Самитѣ сведения трѣбва да се дадатъ по образеца на отсрещната страница.

Азъ вѣрвамъ, приключи думитѣ си г. полковникъ Дървиновъ, че ако така поемемъ дѣлото, ние ще получимъ пъленъ успѣхъ въ работата.

Тая идея и тоя планъ за написване „Историята на Кукушъ и околията му“ се удобриха еди-

Година на рождение или умиране, до колкото се знае	Родословие	Име и презиме	Занятие	Где му е кжщата и дюкяна, ако е ималъ такъвъ
.....	Прапрадѣдо	.....	.....	.....
.....	Прадѣдо	.....	.....	.....
.....	Дѣдо	.....	.....	.....
.....	Баща	.....	.....	.....
.....	Синъ	.....	.....	.....

нодушно отъ събранието и се реши всичко туй да се приложи къмъ настоящето писмо.

Нека всѣка фамилия да потърси корена на своя родъ по мѫжка линия и попълни таблицата, като изпрати копие отъ такъва таблицата до Редакционния комитетъ на адресъ: **П. Дървинговъ, бул. Хр. Ботевъ № 45**, клонъ VI, София.

Ако нѣкоя фамилия има корена си въ нѣкое село, срещу името на родоначалника ѝ въ пета графа се отбелезва името на селото.

Тия сведения ще хвърлятъ голѣма свѣтлина върху миналото на нашия градъ по отношение въпроса за броя на жителитѣ му, после какъ сѫ се увеличавали тѣ, коя фамилия кога се е преселила въ града, отъ где е дошла и пр. Ако нѣкои фамилии биха ни дали сведения за своето родословие за повече време и вѣкове, то въ такъвъ случай ще може по аналогия и по мѣстата на кѫщата и дюкянитѣ да се правятъ разумни предположения за града ни за по-отдавнашно време, обстоятелство, което, при липса на писмени документи, е особено важно и нужно. Въ това отношение най-старитѣ кукушани ще бѫдатъ отъ най-голѣма полза съ своитѣ сведения за дѣдо, прадѣдо и прапрадѣдо.

Като Ви излагаме всичко това, надѣваме се, че Вие ще се погрижите да изучите добре имената на дѣдо, прадѣдо, прапрадѣдо и така нататъкъ, до гдето можете да знаете, и ще ни изпратите или донесете Вашето сведение, за да го използуваме на време и го впишемъ въ страницитѣ на „Историята на Кукушъ“.

Отново Ви пращаме нашето кукушко кланене и чакаме Вашитѣ сведения.

Подписали:

За Фонда:
- *П. Дървинговъ*
- *Хр. Станишевъ*
- *Д. Бучковъ*
- *Д. Шоповъ*
- *Ат. Гължбовъ*
- *Д. П. Кукуларовъ*
- *К. Гугушевъ*
- *Тома Бучковъ*

За Временния редакционенъ комитетъ:
- *П. Дървинговъ*
- *Ат. Яановъ*

За Кукушкото Благ. Братство
- *Д. Шоповъ*
- *Ив. Палазовъ*
- *Бл. Динковъ*
- *Ат. Даскаловъ*
- *К. Гугушевъ*
- *Н. Тишиновъ*
- *Тома Диневъ*
- *Ив. А. Палазовъ*
- *Г. Манолевъ*
- *Ст. Машкулевъ*

Нар. Библиотека, Сомия